

Rapportering av Bilaga 3, Text. Konsekvensbeskrivning av effekterna av en översvämning i Värnamo tätort, Jönköpings län.

Namn på utpekad ort: Värnamo

Namn på vattendrag/sjö: Lagan

Flöde: 50-årsflöde

Bakgrund

Värnamo tätort har översvämmats med jämna mellanrum genom historien. Den senaste stora översvämningen inträffade 2004. Dessa återkommande prövningar innebär ett kontinuerligt arbete för att reducera effekterna av översvämningar i tätorten. Arbetet omfattar både fysiska åtgärder i befintlig bebyggelse och risk- och sårbarhetsbedömningar i de framtida utvecklingsplanerna för tätorten Värnamo.

Påverkan på människors hälsa

Risk för påverkan på människors hälsa utifrån antalet personer direkt berörda.

De nya översvämningskarteringarna från 2013 visar att de samlade konsekvenserna vid ett 50-årsflöde relativt begränsade. Ca 115 personer inne i tätorten kommer att påverkas med risk för vatten i källaren. Vattnet kommer sannolikt stiga i sjön Vidöstern vilket kan påverka sjönära boende vid hela sjön.

Risk för direkta och indirekta effekter som påverkar människors hälsa

Bedömningen är att ett 50-årsflöde kommer att i viss mån påverka tre boendeområden i centrala Värnamo. Detta kan innebära psykisk påverkan för enskild person i samband med materiella skador på enskild egendom t.ex. översvämmade källare.

Risk för påverkan på samhällets förmåga att upprätthålla service, administration, räddningstjänst, skola och omsorg

Efter översvämningen 2004 har fysiska åtgärder genomförts i syfte att motstå ett 100 års flöde.

Risk för skred

Höga flöden och högt vattenstånd kan öka sannolikheten för skred och ras i områden med känsliga jordarter. De höga flödena kan erodera slänten vilket ger en brantare släntlutning med ras eller skred som följd. Höga vattenstånd motverkar i regel skred i ett första skede, eftersom vattnets tyngd verkar som en mothållande kraft på slänten. Fara för skred uppstår då vattnet drar sig tillbaka igen, dvs. när den mothållande kraften försvinner, och jorden fortfarande är vattenmättad och mer skredbenägen.

På uppdrag av MSB (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap) har en översiktlig stabilitetskartering för finkorniga jordarter (lera, silt och sand) inom bebyggda områden utförts i Värnamo kommun. Huvudstudien (etapp 1b) genomfördes av Sweco 2011 och omfattar bland annat centrala delar av Värnamo tätort längs Lagan. Karteringen finns på att ladda ner från MSB:s hemsida.

Huvudstudien (etapp 1b) har inom Värnamo påvisat att vissa delar av utredningsområdet längs Lagan inte uppfyller Skredkommissionens stabilitetsrekommendationer. Det gäller huvudsakligen längs den meandrande (slingrande) åns ytterkurvor där tänkbara ras är ytliga och med en begränsad utbredning. En stor erosionsaktivitet pågår också längs dessa ytterkurvor och erosionsskydd finns utlagda inom några avsnitt.

Källa: MSB, 2011: *Värnamo kommun – Översiktlig stabilitetskartering inom fem kommuner längs Lagan*, D.nr.: 2009-6444.

Beskrivning av konsekvenser för ekonomisk verksamhet

Konsekvenserna för påverkan för fastighetsägare

Bedömningen är att ett 50-årsflöde kommer att i viss mån påverka 3 boendeområde i centrala Värnamo, ca 15 fastigheter och två kommunala idrottsanläggningar.

Konsekvenserna för infrastruktur

Ett 50-årsflöde bedöms inte begränsa framkomligheten i centrala Värnamo med undantag på de tre boendeområdena där vatten kan förekomma på gatorna. Väg 151, Lagastigen, kommer att var översvämmad öster om korsningen med Lagan men ändå framkomlig med viss svårighet. Mindre lokalväg avstängd i området. Det finns risk för erosionsskador på broar. Inga åtgärder behöver vidtas för järnvägen.

Påverkan på areella näringar

Odlingsbar mark som påverkas av ett 50-årsflöde är ca 50-60 ha.

Påverkan på särskilt berörd bransch/anläggning

Ett 50-årsflöde bedöms påverka två kommunala idrottsanläggningar som ligger nära Lagan Finnvedsvallen och Tinasö.

Påverkan från IED/IPPC anläggningar

Inga IED-/IPPC-anläggningar finns inom området.

Risk för förorening

Beskriv källorna till risk för förorening och påverkan

En före detta kemtvätt ligger på en fastighet som angränsar till Lagan. I anläggningen användes bl.a. blekmedel (natriumhypoklorit), tvättmedel och tetrakloretylen (PCE). Det pågår sedan ett par år tillbaka efterbehandlingsåtgärder av källföroreningen. Då källföroreningen ligger utanför översvämningens område och eftersom åtgärder pågår bedöms det inte finnas någon ökad risk för spridning vid 50-årsflödet.

Det finns även risk för utsläpp från övriga industrier, förorenade områden och hårdgjorda ytor. I underlaget har endast förorenade områden med riskklass 1 (mycket stor risk) och riskklass 2 tagits med.

Påverkan på miljön generellt av föroreningar från dessa källor

Inga föroreningskällor har identifierats för 50-årsflödet.

Påverkan på skyddade områden, utpekade särskilt känsliga områden, Natura 2000 områden, Naturreservat, vattenskyddsområden m.m.

Översvämningen berör ett vattenskyddsområde som även är skyddat som dricksvattenområde av vattenförvaltningsförordningen. Den berörda vattentäkten är en grundvattentäkt och grundvattenmagasinet ligger även normalt under Lagan.

Påverkan på nuvarande ekologisk och kemisk vattenstatus

Lagan har idag måttlig ekologisk status på den aktuella sträckan och sjön Vidöstern har god ekologisk status. Den kemiska statusen för båda vattenförekomsterna är god (exklusive kvicksilver). Om en översvämning leder till att vattenförekomsternas nuvarande statusklassning ändras är omöjligt att bedöma med tillgängligt underlag. Arbetet att lyfta alla parametrar till god nivå kommer dock troligen att försvåras/försenas.

Påverkan på kulturarvet

Påverkan på kulturarvet generellt

Generellt påverkas kulturarvet marginellt av Lagan och Vidöstern av 50-årsflödet i Värnamo tätort. De flesta är forn- eller kulturlämningar som inte är unika, men av viss betydelse för orten. Till exempel en bro i centrala Värnamo av kulturhistoriskt intresse, en hembygdsgård med samlade byggnader och fyndsamlingar av intresse för orten och ett antal vägmärken.

Påverkan på kulturlandskapet

Ingen större påverkan förväntas av 50-årsflödet. Dock kan uppfattningen av landskapsbilden och stadsbilden vid vattendraget ändras något där en del områden blir kraftigt översvämmade, främst i den södra delen, men även delar av centrum och påtagligt även i den norra delen av Värnamo.

Påverkan på kulturarvsobjekt

Endast enstaka objekt berörs och är av sådan art att någon negativ långvarig effekt av ett 50-årsflöde inte förväntas. Dock kan vissa materiella kostnader uppstå för skador på till exempel hembygdsparkens byggnader samt bron i centrala Värnamo. Här kan även det kulturhistoriska värdet påverkas negativt.

Annan påverkan på kulturarvet som kan uppkomma vid en omfattande översvämning

Ingen större påverkan av kulturarvet. En förändring av Lagans utbredning kan påverka det immateriella kulturarvet i viss grad, d.v.s. hur befolkningen identifierar sig med och uppfattar vattendraget och dess närmiljö och förmågan att kunna röra sig längs vattnets vandringsleder.